

Internationalisme i lokale klæder

SDU var vært for årets LIBER-konference, der havde deltagelse af omkring 400 deltagere fra hele Europa, som diskuterede og delte tanker om åbenhed, verdensmål, internationalt samarbejde – og meget mere.

Letbanen fra Odense Banegård kører lige til døren. Fra stoppestedet SDU skal man bare op ad nogle trapper, følge LIBER-skiltene, og så befinder man sig på gangene, ved de undervisningslokaler og foredragssale, hvor konferencen i år finder sted. Til årets LIBER-festival deltager omkring 400 gæster fra forsknings- og universitetsbiblioteker i hele Europa, og først på dagen bliver konferencegæsterne budt velkommen og får udleveret skilte og kataloger med oversigter over programmet og de mange fremmødte aktører. Midt i overblikdannelsen søger manges blikke dog op fra katalogerne og ud i lokalet, hvor øjenkontakten med gode kollegaer og gamle bekendte overtager.

Efter to år med digitale konferencer som følge af coronapandemien, er glæden over igen at kunne mødes og videndele i et fælles, fysisk rum både en stemning, der hænger i luften, men også et tema på dette års LIBER-konference. Det samme er, ikke videre overraskende, ord som "open acces", "open science" og "citizen science", der figurerer som gennemgående buzzord for mange af konferencens aktiviteter. Eksempelvis den session, der under titlen "Fostering and building open communities" præsenterer en række cases, der har et fælles sigte: at belyse,

hvordan konkrete samarbejder mellem institutioner, aktører og sektorer spiller ind i udviklingen af det moderne, åbne forskningsbibliotek.

Anna Lundén er sessionens ordstyrer og konferencier og har gennem sit arbejde hos det Svenske Kongelige Bibliotek i årevis været foregangskvinde på open science-området. For hende er det både helt naturligt og essentielt, at disse temaer tages op i den aktuelle, digitale tidsalder.

Foto: Saif Shneyin

"Egentlig er det ikke noget nyt. Det er sådan set det grundlæggende, som biblioteker og forskning har handlet om helt fra starten i oplysningens ærinde. At vi vil sprede forskning, har jo altid været centralt for bibliotekerne. Med kommercialiseringen er dette ikke enkelt, men vi må jo i nutiden, takket være digitaliseringens mulig-

heder, tage magten tilbage til at kunne publicere de ting, vi som læringsanstalter og biblioteker har finansieret med skattepenge. Det er naturligt og bibliotekerne har en ledende rolle her," siger hun.

Lokal vært for globale samtaler

Til flere af konferencens oplæg tales der netop om, hvordan forskningsbibliotekernes offentlige finansiering også forpligter i retning af en offentlig værdiskabelse, der er relevant for den enkelte borger, hvis skattepenge bidrager nationalt og lokalt. Men i lige så høj grad skal forskningsbibliotekerne, hvilket en konference som LIBER er et eksempel på, også skabe værdi for en offentlighed på tværs af landegrænser.

Bertil Dorch er bibliotekschef for universitetsbiblioteket på SDU og en af hovedkræfterne bag årets LIBER-konference. Han sætter ord på det på overfladen paradoksale, men

essentielle samspil, der for alle forskningsbiblioteker eksisterer mellem lokalmiljø og internationalt videnssamfund.

"Vores arbejde i det daglige, i det lokale, er jo at understøtte forskning og undervisning på universitetsniveau, som i høj grad er et internationalt

Foto: Saif Shneyin

anliggende. Meget af den aktivitet, vi supporterer, har et stort internationalt sigte, og der er også mange internationale studerende her. Man har som universitet altid en balance mellem det lokale og globale, og vi siger det helt konkret her på SDU: ”vi er et regionalt universitet med internationalt udsyn,” forklarer han med tydelig stolthed over værtsrollen.

Bertil Dorch forklarer også, hvilken betydning værtskabet har for ham, SDU og særligt SDU's universitetsbibliotek som institution.

”Det betyder mange ting – blandt andet en hel masse arbejde. Men det betyder også, at vi kan invitere folk ind og skabe et netværk. Det er lidt ’internationalization at home’: vi får over 400 deltagere ind fra hele Europa, så der opstår pludselig et internationalt miljø lige her hos os.

Hvis man laver en parallel til Roskilde Festival: Der er dem, der tager på festival for at høre musik og drikke bajere

”Med over 400 deltagere fra hele Europa, så der opstår pludselig et internationalt miljø lige her hos os

og hygge sig, og så er der alle de frivillige bagved, der gør det hele muligt.”

En del af arbejdet med LIBER-værtskabet består i at producere den årlige promovideo, hvor man som værtsbibliotek både har mulighed for at vise sig selv og sit lokalområde frem fra sin bedste side. Til årets video er de på SDU gået kreativt og humoristisk til værks: Man følger Bertil Dorch selv, til hest og iklædt fuldt riddersæt med rustning og hjelm, mens han bevæger sig gennem et moderne Odense. Han når forbi både hotdogs og el-løbehjul på turen. Bertil Dorch fortæller om ideen med videoen og ridderen som hovedperson.

”Vi ville gerne lave noget, der var lidt sjovt og anderledes end bare en tur på H.C. Andersens Hus og en klassisk ’visit Odense’ eller ’visit Denmark’-reklame. Vi kommer selvfølgelig ikke uden om H.C. Andersen, men vi ville hellere tage udgangspunkt i ’eventyret’ mere abstrakt, og videoen blev optaget under lockdown, så måske også eventyret som noget, man kan se frem til og en verden, hvor man igen kan møde hinanden.”

Det bæredygtige bibliotek

Ved frokosttid fortsætter diskussionerne i kantinen over smørrebrød og limonade. Ved et bord i kantinen spørger en britisk mand, der arbejder for et arkiv, om han må tage plads ved siden af en belgisk kvinde fra et forskningsbibliotek. Uden den store small-talk begynder de at dele deres respektive erfaringer med digitalisering af publikationer.

De frokostspisende LIBER-deltagere breder sig fra kantinen over mange nærliggende lokaler, blandt andet

Foto: Saif Shneyin

ind i det store, åbne rum, der tilstøder forskerlæsesalen, og hvor FN's 17 verdensmål er manifesteret som store terninger på gulvet og plakater på væggene. Her sidder en gruppe konference-deltagere og spiser i sofaer, mens snakken går. En fotograf knipser løs af dem og lokalet, og i og for sig er de spisende konference-deltagerne under verdensmålene også et godt billede på, hvordan institutioner arbejder med bæredygtighed i det små: Faciliteringen af samtaler, der går på tværs af nationer, der leder til samarbejder og ny viden, som forhåbentligt i sidste ende fører til konkrete implementeringer og målbare fremskridt.

Anna Lundén sætter ord på forskningsbibliotekets rolle i den bæredygtige dagsorden.

"Udviklingen af et moderne bibliotek skal også forsøge at bidrage til at udviske ulighed mellem køn, mellem det globale nord og syd osv. Videnskaben og den åbne tilgang kan bidrage til det, men samtidig er vi også en del af et system, der er 'broken'. Det er svært at finde en løsning, der fikser alle problemer på én gang. Så det handler også om ikke at tage de dårlige ting med sig fra et gammelt system, når man udvikler nye løsninger. Bæredygtighed og verdensmålene er og skal

være en rød tråd igennem konferencen, og vi skal kigge fra vores perspektiv på, hvordan vi kan bidrage."

Bertil Dorch mener også, at LIBER-konferencen understøtter bæredygtige internationale partnerskaber.

"På SDU vil vi understøtte alle 17 verdensmål. Nogle af dem er grønne, men nogle er også mere 'bløde' og har det humanistiske i hovedsædet. F.eks. dem, der handler om stærke institutioner og partnerskaber, og det understøtter man jo blandt andet ved at indgå i internationale organisationer som LIBER," siger han og uddyber:

"Selv inden der var noget, der hed open acces, har bibliotekerne jo ar-

bejdet med åben adgang til viden i en demokratisk dagsorden. Uanset køn, race osv. har man skullet have adgang til bibliotekets ressourcer, og i de sidste 20 års tid, eller efter internettets fremkomst, har man arbejdet med at bringe viden ud til så mange som muligt. Bibliotekerne kæmper en kamp – nogle gange sammen med, andre gange lidt imod – forlag og andre, der prøver at sætte restriktioner på, hvem der skal have adgang til viden."

Forandringskabende fællesskaber

På en af SDU's lange gange er netop forlagene og biblioteksverdens øvrige produktudbydere repræsenterede med stande på konferencen. En udsendt fra et forlag fortæller om dilemmaet mellem akademisk kvalitetssikring og im-

Foto: Saif Shneyin

Anna Lundén fra det Svenske Kongelige Bibliotek

Bertil Dorch (i midten), bibliotekschef for universitetsbiblioteket på SDU, havde medbragt den ridderhjelme, han bærer i promovideoen til årets LIBER

plementeringen af open science-procedurer. Ved en anden forlagsstand forholder de sig også mere skeptisk til open science-spørgsmålet med henblik på den forskudte magtbalance, som en total åben tilgang til produktionen af videnskabelige publikationer kan medføre:

”Århundredes udgivelsespraksis er jo pludselig vendt på hovedet. Så det handler om at blive klogere på, hvordan man f.eks. prissætter og skaber en bæredygtig industri. Vi kender det jo fra sociale medier – hvis noget er gratis, er det fordi, du selv er produktet,” siger en kvinde bag standen.

På den ene side er ideen om det åbne bibliotek grundlæggende for udviklingen af det moderne, demokratiske videnssamfund. På den anden side er vidensproduktionen ikke afskåret fra resten af verdenen og et system, der er drevet af profit, og hvor mennesker helt rimeligt gør krav på betaling for deres arbejde. Selve konferencens navn, latin for ”fri”, klinger dobbelt i den sammenhæng: Adgangen til viden bør være fri, men frihed har altid en pris.

At disse spørgsmål om frihed bør diskuteres og udvikles i åbne, internationale fællesskaber, virker dog til at være endnu en hovedpointe fra dette års LIBER. Anna Lundén sætter godt ord på bibliotekernes rolle i et større netværk af aktører, der arbejder mod samme mål, men som har forskellige bud på vejen derhen. Det første skridt er som regel et møde – ansigt til ansigt.

”Biblioteker kan ikke fungere i sig selv. Man må arbejde med både ligesindede og andre sektorer, der understøtter ens dagsorden. Bibliotekerne er jo også afhængige af f.eks. forskere, teknologi og finansiering fra forskellige sider, så det er helt grundlæggende, at udviklingen også foregår i samarbejde med dem. Selvom vi har lært meget om det digitale muligheder i løbet af corona, er netop det at netværke og skabe nye

forbindelser selvfølgelig nemmere fysisk. At få ansigt på nogle, der kan hjælpe dig videre og tage kontakt netop fra et lokalt ståsted, kan være første skridt mod at etablere internationale samarbejder.”